

Den norske tannlegeforenings Tidende

100. ÅRGANG – 1990

Redaktør:
Gudrun Sangnes

Utgitt av foreningen

Redaksjonelt

Få og eksklusivt	237
Har også vi murer å rive?	Nr 20, II
Inntektsoppgjøret i havn	413
Landsmøtet – en tradisjon å ta vare på	793
Medieomtale på egne premisser – er det mulig?	490
Når politiske prinsipper blir overordnet	323
«Sløyf all forskning»	197
Tenner og trygd: Nå håper vi på Sosialkomiteen	833
(Se forøvrig under temahefter)	

Fagartikler

Affan, Amal Abu og Bjorvatn, Kjell: Oral helse i Sudan – en utfordring for norsk odontologi?	562
Augustson, Trond: Endodontisk behandling og ekstraksjoner – omfang og årsaker	244
Eriksen, Harald M og Bjertness, Espen: Sekundærkaries Espelid, Ivar, Tveit, Anne Bjørg, Mjør, Ivar A, Eriksen, Harald M, Øiestad, Vemund og Fjelltveit, Atle: Indeks for registrering av okklusalkaries og approssimalkaries Fardal, Øystein: Bruk av demineralisert og frysetørret ben i periodontal behandling	204
Gjerdet, Nils R: Dentinbinding	658
Grytten, Jostein, Holst, Dorthé, Rossow, Ingeborg, Vassend, Olav og Wang, Nina: 100 000 flere voksne går til tannlegen	534
Haanæs, Hans R og Thrane, Per S: Risikopasienter	238
Hausveit, Guri: Registrering og kontroll av medisinsk engangsutstyr	526
Holst, Dorthé, Grytten, Jostein, Rossow, Ingeborg og Wang, Nina: Egenandeler i tannhelsetjenesten og i helsetjenesten	150
Lyngstadaas, S Petter: Arvemassen – en utfordring (Del 1)	198
Lyngstadaas, S Petter, Heyden, Anders, Nordbø, Håkon og Thrane, Per S: Arvemassen – en utfordring (Del 2)	556
Mjør, Ivar A: Odontologiske materialer: Nordiske og internasjonale forhold	664
Neverlien, Per Otto: Selvrapporterte Tannhelse Erfaringer (STE) og tannlegeskrekk blant skolebarn i et landdistrikt	144
Neverlien, Per Otto: Tannlegeskrekk og sosial lagdeling, Nordbø, Håkon: Skallfasettene – etter 10 års bruk	324
Nordengen, Ragnhild Elin, Fylkesnes, Knut og Søgaard, Anne Johanne: Effektivisering i offentlig tannhelsetjeneste	798
Rølla, Gunnar og Øgaard, Bjørn: En enkel modell til forklaring av fluoridets karieshemmende virkning	278
Sefranek, Thomas, Riordan, Paul og Tveit, Anne Bjørg: Rotkaries hos pasienter i en tannlegepraksis i Nord-Norge	834
Sørensen, Ragnar: Lysrøre	804
Torgersen, Sissel og Gilhuus-Moe, Ole: Hevelse lateralt i den hårde gane	491
Tornes, Knut: Hemifacial mikrosomi – utvikling, klinikk og kirurgisk behandling	520
Treidal, Kristian og Oustad, Bjørn: Tannhelsevaner hos 40-åringer i Aust-Agder	328
Tveit, Anne Bjørg, Espelid, Ivar, Mjør, Ivar A, Eriksen, Harald M, Øiestad, Vemund og Fjelltveit, Atle: Nye indekser for sekundærkaries og fyllingsdefekter	652

Wisborg, Torben og Bratteba, Guttorm: Bergenstannleger og HIV: Viten, holdninger og atferd	496
Wåler, Sonni Mette og Rølla, Gunnar: Om xylytol, dets virkningsmekanismer og anvendelse	140

Tidendes temahefter

Scenarier mot år 2025

1890–1990–2025	Nr 1, II
Scenarier om tannhelsetjenesten frem mot år 2025	1
Bærum, Per: Fremtiden er nå. Scenarium 1: Integrering	3
Haugejorden, Ola: Fremtiden er nå. Scenarium 2: Sykdomsavvikling	7
Søllund, Arne: Fremtiden er nå. Scenarium 3: Fornøyelse	12

Gerodontologi

Odontologisk eldreomsorg	51
Færøvig, Per Johan og Haugen, Ludvig K: Odontologien og de pleietrengende eldre – et uløst samfunnsproblem	52
Ambjørnsen, Erik: Protetisk behandling av den aldrende pasient	58
Lillevoed, Erik Holst: Periodonti og periodontitt i gerodontisk perspektiv	65
Andrew, Marit: Hva vet vi om legemiddelbruk hos eldre?	70

Traumatologi

Molven, Olav: Traumehefte – til hjelp og støtte	90
Kronefrakturer	91
Engelhardttsen, Sigrid: Ukompisert kronfraktur og påliming av fragment	92
Sundnes, Sissel Koller: Komplisert kronfraktur og partiell pulpotomi	96
Rotfrakturer	100
Engelhardttsen, Sigrid: Rotfraktur i midtre tredjedel på rotåpen tann med luksasjon av koronale fragment	102
Hagen, Signe Omdal: Rotfraktur i cervikale tredjedel på rotåpen tann – med tilheling	104
Sundnes, Sissel Koller: Rotfraktur i midtre tredjedel med luksasjon og utvikling av pulpnekrose	106
Størmer, Kari Holdhus: Rotfraktur i cervikale tredjedel med ufullstendig tilheling og senere ortodontisk ekstrusjon	108
Luksasjoner	111
Sundnes, Sissel Koller: Intrusjon og palatinal luksasjon av tenner med full rotutvikling	112
Beil, Odny: Palatinal luksasjon av 21 med beninnvekst i pulpa	116
Hagen, Signe Omdal: Eksartikulasjon 11, luksasjon 21, 9 år gammel pasient	120
Størmer, Kari Holdhus: Avdeling for traume og endodonti i Oslo Offentlige Tannhelsetjeneste	128
Nyttilsatt professor i traumatologi (Intervju i Jacobsen). Tannpine til 50 000 kroner, VG, januar 1990 (T Ramstad)	130
	132

Kjeveortopedi

Kjeveortopedi – interessant for allmenntannlegen?	356
Wisth, Per Johan: Norsk kjeveortopedi. Status 1990	357
Kvam, Einar: Hvem trenger tannregulering?	364
Bondevik, Olav og Stenvik, Arild: Kan kjeveortopedisk behandling påvirke ansiktsveksten?	372
Rygh, Per: Nye metoder i behandling av pasienter med leppe-, kjeve- og ganespalter (LKG)	377
Espeland, Lisen V: Gjenkjennelse av egne tenner på fotografi	382
Zachrisson, Bjørn og Ørstavik, Jon: Noen nye prinsipper i kjeveortopedisk behandling av voksne	388
Krogstad, Olaf: Behandling av store skeletale avvik hos voksne	396
Vi må revidere kriteriene for kjeveortopedisk behandling (Intervju S Helm)	404
Med immunologi som redskap i kjeveortopedien (Intervju Z Davidovitch)	406

Tidendes sommernummer

Mann og stut (Ingulf Vilhelm Bull Tveteraas)	01
Reise i blomstenes solsystem	02
Sommerblomster i eng (Pål Hermansen)	02
Engsoleie i miljø på Hadeland (Pål Hermansen)	03
Sommeren er her	455
Gamle kjæreren (Tormod Mørch)	456
Illustrasjon til Gamle kjæreren (Gösta Hammarlund)	457
Utdrag fra Dyvekes grav (Johan Fredrik Grøgaard)	460
Eit par kalosjar (Torgeir L Bilstad)	464
Gule roser (Jostein Krokvik)	465
Eg sit og ser (Jostein Krokvik)	466
Enda ein dag (Torgeir L Bilstad)	467
Song in a dentist's chair (Christopher Morley)	467
Tale til tannverken (Robert Burns, til norsk av Hartvig Kiran)	467
Elegi (Torgeir L Bilstad)	468
Hos tannlegen (Arild Nyquist)	468
Tidlig i sesongen (Johan Fredrik Grøgaard)	470
Tidende anbefaler sommerviner (Thor Dybhavn)	471
Sommervinter	480
Glasnost i nord (Jan Nielsen)	482
Livsens dans (Leidulf Hafsmo)	484
Et ordspill om tvil og tro (Leidulf Hafsmo)	484
Stølsfrier (Tormod Mørch)	484
Biografier over bidragsytterne	488
Språklig miljøvern	489

Jubileumsnummer

Tidende ett hundre år	589
Sollund, Arne: Tidende 100 år	591
Stene, Torgeir: Smeden og tanntrekkaren	594
Hunstadbråten, Kai: Fra våre kollegers praksis for 100 år siden	596
Messelt, Edward B: En kortversjon av tannlegeundervisningens historie i Norge	600
Wesenberg, Gro Ramsten: Anatomi	602
Aars, Harald: Kjemi, biokjemi og fysiologi	604
Skaug, Nils: Oral mikrobiologi	606
Koppang, Hanna Strømme: Oral patologi	607
Løkken, Per: Farmakologi	608
Jacobsen, Nils: Materiallære	609
Raadal, Magne: Barnetannpleie	612
Fehr, Frithjof R von der: Konservende tannpleie	614
Aas, Eigil: Oral kirurgi og oral medisin	616
Molven, Olav: Endodonti	617

Hoff, Ivar: Periodonti	618
Stenvik, Arild: Kjeveortopedi	619
Karlsen, Kjell: Protetikk	622
Halse, Agnar: Odontologisk røntgendiagnostikk	624
Holst, Dorthe: Samfunnsodontologi	626
Storhaug, Karl: Tannpleie for funksjonshemmede	628
Finnes det en fremtid for tannlegen?	631
Jacobsen, Ingeborg: A utdanne for mange tannleger er den største bommert vi kan gjøre	632
Skaug, Nils: Endringer vil komme gradvis	634
Haugejorden, Ola: Omlegging av utdannelsen må komme nå	636
Hillesund, Erik: Vi trenger fleksibilitet	638
Knudsen, Gerd: Amalgamgenerasjonen tar slutt	640
Heløe, Leif Arne: Tror på evolusjon, ikke revolusjon	642
Erichsen, Vibeke: Tannlegeryrket vil bli borte	645

Andre artikler, referater

Antall vakanser i den offentlige tannhelsetjeneste øker	786
Behandlingsbehovet øker (L Thaulow Eldsgaard)	424
- Det finnes ingen fasit (Intervju B Oustad)	22
Det må være politisk vilje til å bruke loven	259
Effektiviseringsprosjektet i Den offentlige tannhelsetjenesten: Målet er bedre utnytting av tannhelsepersonellet	21
En byggeskandale til 65 millioner, hevder Universitetet	437
Er erkendvandringer over? (Intervju T Syrtveit jr)	432
FDI må bli kjent (Intervju P-Å Zillén)	428
Formannsmøtet 1990: I medienes tegn	435
Fra Seminaret «Migration Medicine»	505
Glad, stolt og ydmyk (Intervju I Jacobsen)	169
Glasnost i Alta (J Nielsen)	85
God fagforeningspolitikk er å ta hensyn til samfunnsinteressene (Intervju V Erichsen)	573
Gode ledere betyr mer	257
Har du for dyre og unødige forsikringer?	176
Helsedirektoratet: Ingen sammenheng mellom generell sykdom og tannfyllinger	518
Honorartariffen – hva er nytt? Del I: Hva er gjort og hva kan gjøres?	501
Honorartariffen – hva er nytt? Del II: Noen hovedprinsipper	502
Honorartariffen – hva er nytt? Del III: De viktige endringene	538
Hovedstyret: Ansvarer ligger hos tannlegen	517
Hva gjør AF? (Intervju Gerd von Erpecom)	178
Hygiene til tusen – for en tier? (B Hurlen)	38
International Congress on Cleft Palate and Related Craniofacial Anomalies	582
Lønnsoppgjøret 1990: Fremtiden i våre hender?	434
Munnskyllevann egner seg best som hyllevarmere! (Samtale med G Rølla og P Gjerme)	568
Nord-norsk tannhelsetjeneste: Hva nå?	255
NTFs hovedstyre 1990-92	49
NTFs konferanse om implantologi: Har vi allerede et A- og et B-lag i implantologibehandlingen?	167
Nye regler for registrering av HIV/AIDS-opplysninger på EDB (O-H Lorentzen)	46
Nytt medlemsstilbud fra 1. april 1990	187
Nå må Norge klare seg selv!	787
Nå samarbeider vi godt med Tannlegeforeningen (Intervju B Myhre)	540
Nå skal det bli «live-show» også for norske tannleger (Intervju T Album Aistad)	280
Om arbeidsmarkedet for akademikere: «La det svinge til vi mister all kontroll»	507
Omorganiseringen av helsedirektoratet	257

Oraldene (Hexetidine) (G Rølla)	78
Prisutvikling på tann tekniske arbeider	450
Rapport fra European Society of Endodontology	555
Rapporten fra kompetansesenterutvalget i nord foreligger	253
Representantskapet 1989: Et møte i all fordragelighet	174
Sann historie fra virkeligheten	193
Scenarier for år 2025	73
Scenarium år 2025, to modeller (K Falch Andersen)	75
Spyttkjertelkirurgi for å redusere sialding hos psykisk utviklingshemmede (I Aa Reinskou, G Hatle, S Skalpe og S Storhaug)	423
«Svenskedødaren» (Intervju Richard J Simonsen)	842
Symposiet om innkallingsintervaller: Ingen ting er sikkert og alt er skjønt	15
Tannhelseplanen for Nordland 1990-93 (LG Sletner)	786
Tannhelsetjenesten i en brytningstid	256
Tannhelsetjenesten i Finnmark 40 år	860
Tannlegen som oralmedisiner	284
Tannlegene i fremtiden: få og eksklusive?	261
Tidens trygdenett	45
20 millioner er for lite	46
Universitas er ikke noe sannhetsvitne (Intervju E Messelt)	438
«Vi har våre regler»	552
«Vi må skape mer positiv og optimistisk stemning i tannhelsetjenesten»	256
Vi må selv skape vår fremtid (O Fæhn)	73
Vårt mål er tilbud til alle grupper i Tannhelseoven (Intervju R Mejlænder)	28
Vårt utgangspunkt er uløste oppgaver (Intervju AL Strøm)	25

Debatt

Etter et symposium om innkallingsintervaller (K Rimmereid)	31
Enda en gang om lavprisimport (R Gornæs)	32
Kommentar til tannlege Gornæs (T Hovland)	33
Plax tannskyllemiddel med dokumentert antiplaqueeffekt (U Lund Larsen)	33
Kommer norske tannhelsedata «rekandes på ei fjel»? (T Englund)	36
Spesialistutdannelse i oral kirurgi (OA Olstad)	36
Svar til kjevekirurgi OA Olstad (AG Grønningseter)	37
Svar til Gunnar Rølla (C Lindahl)	78
Åpent brev til fylkestannlege Guttorm Sørland (A Gulvik Lie)	79
Svar på ope brev fra Arvid Gulvik Lie (G Sørland)	80
Enda mer om import (LM Døvig)	81
Plax nok engang (P Barkvoll og G Rølla)	159
Svar til Gunnar Rølla/Pål Barkvoll (U Lund Larsen)	160
Oral implantologi: Hva er sant? Nå må det skje noe (PJ Alstad)	161
Implantatbehandling er ikke noe leketoey (O Fæhn, HR Haanæs og K Norman-Pedersen)	164
Hva gjør NTF i reklamebransjen? (G Rølla)	207
Svar til Gunnar Rølla (E Karlsen)	207
Oral implantologi – tilsvaer til Fæhn, Haanæs, Norman-Pedersen (PJ Alstad)	208
Svar til Per Johan Alstad (O Fæhn, HR Haanæs og K Norman-Pedersen)	210
Oårlig annonsering om implantat (T Andersson)	211
Hvem er uærlig? (B Karlsen, G Håwi og R Cronqvist)	212
Troverdigheten til norske tannhelsedata (K Røynesdal)	213
Spørsmål til fylkestannlege Moen (A Gulvik Lie)	249
Svar til Arild Gulvik Lie (E Moen)	250
Betraktninger rundt temaet oral implantologi (T Hartz)	251

Svar til Eivind Karlsen om xylitol (G Rølla)	251
Xylitol nok en gang (E Karlsen)	252
Mer om implantater (H Arstad)	317
Fortsatt uklarhet (PJ Alstad)	334
Enda et svar til Alstad (O Fæhn, HT Haanæs og K Norman-Pedersen)	336
Effektivisering av tannhelsetenesta (J Worren)	337
Scenarier – blir de selvoppfyllende profetier? (L Lyssandtræ)	338
Apropos «bruk livet» (E Sekkelsten)	339
Hvem er tjent med «professorale bikkjeslagsmål» (TS Vatne)	340
Lystgass er ikke luksus (O Eide)	439
Svar til Ottar Eide (A Hauge)	440
Live-show – etterutdanning – video (H Stautland)	441
Fagnevnden følger utviklingen (T Album Alstad)	442
Implantologi: en veldokumentert behandlingsform flere må få tilbud om (T Wahl)	443
Føljetongen fortsetter (O Fæhn, HR Haanæs og K Norman-Pedersen)	444
Instruksjonskassetter for videomaskiner (A Jokstad)	544
Teknikerhonorar (O Aasand)	544
Kommentar til Stautland og Album Alstad (P Deleuran)	672
Vi er samfunnsbeviste. Kommentar til Vibeke Erichsen (E Myhre)	824
Profesjonskomponentene i (tann)helsetjenesten (V Erichsen)	838

Brev til redaktøren

Tannhelseplanen for Nordland 1990-93 (J Daasvatn)	545
«Med amalgam i tennene» (B Eidahl)	546

Vestlandsmøtet 1990

Ivar A Mjør: Vi trenger fortsatt amalgam	216
Amalgam og bivirkninger: Hva vet vi? Hva gjør vi?	217
Dentale materialer og slimhinnereaksjoner: Kontakt ekspertisen (PO Lind)	219
Glasjonomer som alternativ til amalgam (L Forsten)	219
Rotfyllingsmaterialer: Hvor står vi?	222
Porselensfasader: Når er det aktuelt?	223

Nytt fra hovedstyret

Hovedstyremøtet 12.-13. januar 1990	188
Hovedstyremøtet 15. juni	553
Hovedstyremøtet 24. august 1990	674

Oslo Kommune

Vedrørende byrådets forslag om privatisering av Oslo offentlige tannhelsetjeneste (brev til byråd Robert Wright)	341
Privatisering av Oslo offentlige tannhelsetjeneste (brev til medlemmene av Oslo bystyre)	342
Prioritering av helsesektoren med forslag til privatisering av den offentlige tannhelsetjenesten (brev til fylkeslegen i Oslo)	343

Samfunnsodontologisk forum

Plakk er politikk (Intervju P-A Zillén)	Nr 18, II
Sosialminister Wenche Frøgn Sellæg: Tror på stimuleringsstiltak fremfor beordring og etableringsstopp	734

Helsesjef Alf E Jacobsen: Tannhelsetjenesten bør bli integrert	736
Fylkestannlege Johan Buttedal: Tannlegene tenker faktisk på pasientene	737

Landsmøtet 1990

Presidentens tale til landsmøtet	794
Mikkel Kardel: Kvalitativt god utstilling	806
Per Remfeldt: Tannlegenes høstutstilling	809
Du tjener på å være medlem	811
Tillit og respekt er en forutsetning for å kunne påvirke egen fremtid	812
PTEs informasjonsmøte: Fersk undersøkelse avslører et presset privatmarked	813
OTEs informasjonsmøte: Klinisk kompetanse bør lønnes bedre?	814
Amalgamavfall i kloakken både bør og kan unngås	815
Verden er så liten og likevel så stor	816
Forberedelsene til neste Oslo-landsmøte er igang	817
Tidende ble feiret	820

FDI

NIOM-forskerne var sterkt representert	846
Meget godt fornyd med nordmennene	847
FDI-møtene gir perspektiv på egen situasjon	849
Veterandeltaker og en av de eldste	850
Digital billedbehandling, fransk CAD/CAM og «Vekk med Black» (Gudbrand Øilo)	851
Oral cancer – et verdensomfattende helseproblem?	852
Tannhelsetjenesten og den globale HIV-epidemien	853

Norsk Tannvern

«Er grenen saget over?»	854
Tannlegen blir orallege mener professor Dorthé Holst	855
Ansvar kan ikke privatiseres (Ole B Hovind)	856
Hvorfor male frem skrekkbildene? (Finn Wickstrøm)	857
Den offentlige tannhelsetjenesten må lære seg «politikkerspråket» (Kjell Røynesdal)	858

Offentlig ansatte tannlegers ervervsgruppe

Bonusordningen beholdes i Nordland	190
Pensjonsalderen for offentlig ansatte	190
Lønnsoppgjøret 1990	266
Opplæring av OTEs tillitsvalgte	267
OTEs formannsmøte 22. mai 1990	580
OTEs landsting 1990	581
Tannlegevaktordninger	650
OTEs landsting 1990	718
OTEs landsting 1990: Noen lysglimt i mørket	866
Forsvinner tannhelseloven?	870

Privatpraktiserende tannlegers ervervsgruppe

Prisstigning på tanntekniske arbeidere 1988-89	190
Skriftlige avtaler ved store tannlegearbeidere	192
Fra styremøtet 8. januar 1990	231
Morgenstund har gull i munn	268
Styremøte i PTE	268
Hva gjør PTLene?	411
Tannhelseplan for Nordland 1990-93	451
Bruker du honorartariffen riktig?	514
Fra PTE-styrets møte 8. juni 1990	514
Vi presenterer PTL-Akershus	515
Bruker du honorartariffen riktig?	650

PTEs landsting 1990	726
Bruker du tariffen riktig?	791
PTEs styremøte 1.-2. september 1990	792
PTEs landsting 1990: Den offentlige tannhelsetjenesten må vi beholde	868
Bruker du honorartariffen riktig	872

Notabene

Kurskalender: 40, 82, 134, 182, 224, 264, 318, 346, 408, 446, 476, 508, 548, 576, 649, 676, 788, 826, 862.

Personalia: 44, 85, 134, 184, 228, 264, 320, 350, 410, 449, 479, 512, 550, 578, 648, 676, 789, 830, 864.

Diverse

A/S Norsk Dental Depots fond for odontologisk forskning	447
Abonnement på nordiske tidsskrifter i 1991	827
Dagboken 1992	827
Festspillkurs i Bergen	183
Fradragsrett for abonnementsavgift på NTFs tidende	39
Gudvin Sydnes in memoriam	43
Midt-Norgemøtet 1990	225
Møteplan for NTF i 1990	184
Norsk Tannpleierforenings landsmøte	265
NTFs landsmøte 1990 Info-Rama	647
NTFs representantskap 1990	182
Nye godkjente spesialister	83
Nye godkjente spesialister	509
Nye odontologikandidater våren 1990	548
Nyorganiseringer i NTFs sekretariat	510
Nytt fra AF: Rentesenkning på boliglån i Statens Pensjonskasse	39
Oslo Tannlegeselskap – 90 år	186
OTE-valg	347
Presseklipp	138, 479, 551, 579
Profylaksekalender	230
PTEs landsting 1990	446
Richard Simonsen stormer frem	550
Spesialistkomitéens frister	83
Tannleger og det omgivende miljø	229
Tannlegeundervisningens fondsutdelinger 1990	83
Universitetet i Bergen: Doktorgrader i lisensiatgrader	408
Valg i NTF 1990	227
Vestlandsmøtet 1991	790

Boknytt: 47, 86, 194, 232, 352, 412, 452, 485, 584, 832, 873

Aids-info

Nr 1, 1990	50
Nr 6, 1990	270

NTFs, PTEs og OTEs arbeidsprogrammer

Nr 4, midtsidene

Kursplan

For høsten 1990	288-316
For våren 1991	740-785

Nordental-nytt 1990 680

Bilag til NTFs tidende

Messekatalog for NTFs landsmøte 1990 Nr 16, 1990